

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Jaroslava Vlašína v právní věci žalobkyně: **J. Z.**, zast. JUDr. Danou Svatoňovou, advokátkou, se sídlem Sladkovského 767, Pardubice, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 3. 10. 2006, č. j. 54 Cad 43/2006 – 23,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích ze dne 3. 10. 2006, č. j. 54 Cad 43/2006 – 23, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem, který je napaden kasační stížností, byla zamítnuta žaloba proti rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 27. 3. 2006, č. X. Současně bylo vysloveno, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Přezkoumávaným rozhodnutím žalované byl žalobkyni podle § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) odňat od 22. 5. 2006 částečný invalidní důchod. V odůvodnění svého rozhodnutí žalovaná uvedla, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení Pardubice (dále též „OSSZ“) ze dne 23. 1. 2006 již žalobkyně není částečně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti o 15 %; podle § 44 zákona o důchodovém pojištění je pojištěnec částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33 % nebo jestliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžuje obecné životní podmínky.

V žalobě, podané proti rozhodnutí žalované, se žalobkyně domáhala zrušení tohoto rozhodnutí, pokazovala na nevěrohodnost a neodbornost posouzení schopnosti soustavné výdělečné činnosti. Požadovala, aby soud opatřil na její zdravotní stav znalecký

posudek. K žalobě přiložila stanovisko ředitele BV elektronik s. r. o., zaměstnavatele žalobkyně, ze dne 12. 4. 2006, podle něhož je žalobkyně schopna plného soustředění na vykonávanou práci nejvýše dvě hodiny denně. Dále přiložila zprávu MUDr. O. J. z neurologické ambulance Krajské nemocnice Pardubice ze dne 16. 2. 2006, ve které lékařka žalobkyni doporučuje nadále udržovat šetrný režim bez psychického či fyzického vypětí a považuje za vhodné ponechat jí částečný invalidní důchod. Konečně přiložila zprávu MUDr. P. Š., praktického lékaře, ze dne 1. 3. 2006, podle níž u žalobkyně dominuje intolerance námahy, při práci v polovičním úvazku zvládá zátěž poměrně dobře, ale třikrát až čtyřikrát ročně je potřeba pro dekompenzaci stavu s bolestmi hlavy a výraznou únavou vystavit krátkodobou pracovní neschopnost. Podle názoru lékaře již sama práce na částečný úvazek je pro žalobkyni na hranici únosnosti; lékař doporučuje ponechat žalobkyni částečný invalidní důchod.

Krajský soud u posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále též „posudková komise MPSV“) v Hradci Králové vyžádal posudek o zdravotním stavu žalobkyně. V posudku k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované, tj. k 27. 3. 2006, vypracovaném dne 11. 8. 2006, posudková komise MPSV v Hradci Králové stanovila jako rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobkyně ke dni vydání napadeného rozhodnutí žalované stav po subarachnoideálním krvácení, stav po zaklípování aneurysmatu na M1 vlevo s drobnou centrální symptomatologií z levé hemisféry. Posudková komise MPSV v Hradci Králové jej posoudila podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění, ve znění platném v době vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „vyhláška č. 284/1995 Sb.“), a míru poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti hodnotí v rámci tam stanoveného rozpětí 5 – 15 % maximem, tj. 15 %. Zdravotní stav žalobkyně je podle posudku dlouhodobě příznivě stabilizován. Posudková komise MPSV v Hradci Králové dále konstatovala, že pro užití § 6 odst. 4 vyhlášky č. 284/1995 Sb. nezjistila další posudkové významné skutečnosti. S tímto dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem je žalobkyně schopna lehké fyzické práce bez nošení a zvedání těžkých břemen, s vyloučením prací v horkých provozech, ve výškách, s vyloučením nočních směn. Je schopna jednoduchých, psychicky nenáročných prací, v klimaticky vhodném prostředí s možností dodržování pravidelné životosprávy.

K tomuto posudku se žalobkyně písemně vyjádřila a poukázala na to, že žalovaná je podřízena Ministerstvu práce a sociálních věcí, jehož komise vypracovala předmětný posudek. Proto pokládá tento posudek za procesně nepoužitelný. Odkázala na svou žalobu, v níž se domáhala znaleckého posouzení svého zdravotního stavu, s tím, že na tomto požadavku trvá. Uvedla, že předložený posudek posudkové komise vůbec nezohlednil žalobkyni předložená lékařská potvrzení, jakož i potvrzení jejího zaměstnavatele. Posudková komise žalobkyni vůbec nevyšetřila, její jednání bylo jen formální. Podle názoru žalobkyně posudková komise je podjatá, pouze převzala závěry žalované, aniž by se sama zabývala odbornou stránkou věci.

Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích napadeným rozsudkem žalobu proti citovanému rozhodnutí žalované jako nedůvodnou zamítl. V odůvodnění svého rozsudku se soud nejprve vyslovil k požadavku žalobkyně na znalecké posouzení jejího zdravotního stavu. Konstatoval, že nevzbuzuje-li obsah posudku posudkové komise MPSV pochybnosti o své úplnosti a správnosti, není odůvodněn požadavek žalobkyně na doplnění dokazování posudkem znalce z oboru zdravotnictví. Krajský soud dále uvedl, že výsledky důkazu provedeného při soudním řízení jsou totožné s výsledky dokazování provedeného v řízení správním, v obou případech byl u žalobkyně zjištěn pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti v míře 15 %; v obou případech rovněž bylo zdravotní postižení žalobkyně shodně posouzeno podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. Jako podstatné hodnotil soud to, že posudková komise MPSV zdůraznila stabilizaci zdravotního

stavu žalobkyně. K námitce žalobkyně proti posudkové komisi MPSV jakožto orgánu, který je stejně jako žalovaná podřízen Ministerstvu práce a sociálních věcí, soud uvedl, že se jedná o otázku judikatorně vyřešenou (na příslušnou judikaturu odkázal a citoval ji) a že se z uvedeného titulu nelze dovolávat podjatosti posudkové komise MPSV. Krajský soud uzavřel, že napadené rozhodnutí žalované bylo vydáno v souladu s přesně a úplně zjištěným skutkovým stavem a v souladu s právními předpisy.

V kasační stížnosti (resp. v jejím doplnění učiněném JUDr. D. S., advokátkou ustanovenou pro řízení o kasační stížnosti k žádosti žalobkyně usnesením Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, ze dne 24. 11. 2006, č. j. 54 Cad 43/2006 – 40), žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) uvedla kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatelka konstatuje, že soud rozhodoval na základě neúplně zjištěného skutkového stavu, rozporného zejména s lékařskými zprávami přiloženými k žalobě. Dále vznáší námitky proti správnosti posudku posudkové komise MPSV, který považuje za odporující všem ostatním důkazům. Ke kasační stížnosti přiložila lékařskou zprávu MUDr. P. G. z neurologické ambulance – cévní poradny Krajské nemocnice v Pardubicích, ze dne 12. 10. 2006, v níž je stěžovatelce nadále doporučován šetrící režim a plný pracovní úvazek lékař považuje za nevhodný.

Žalovaná se ke kasační stížnosti nevyjádřila.

Nejvyšší správní soud přezkoumal kasační stížností napadený rozsudek v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými důvody. Po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud vycházel při posouzení věci z následujícího skutkového stavu:

Stěžovatelce byl částečný invalidní důchod přiznán od 26. 11. 2001, a to v souladu s posudkem lékařky OSSZ ze dne 16. 11. 2001, podle něhož míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatelky byla ohodnocena 40 % podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., a to proto, že po stp. mozkovém krvácení není dosud schopna plné pracovní zátěže, není schopna těžké fyzické práce, manipulace s nadlimitními břemeny ani práce ve vynucených polohách hlavy (předklon) a v prostředí stresujícím a s nepravidelnou pracovní dobou. Při první kontrolní prohlídce, posudkem dokončeným dne 19. 9. 2002, lékařka OSSZ zhodnotila stav stěžovatelky totožně. Při druhé kontrolní prohlídce, posudkem dokončeným dne 23. 1. 2006, zhodnotila lékařka OSSZ stav stěžovatelky jako odpovídající postižení uvedenému v kapitole VI odd. A položky č. 9 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. s mírou poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti odpovídající 15 %. Není tedy plně invalidní, ani částečně invalidní. V posudkovém zhodnocení lékařka popsala stav stěžovatelky jako stav po zaklípování aneurysmatu na M1 v roce 2000 se zcela lehkou resid. pravost. hemisparésou. Na základě posudku OSSZ odňala žalovaná stěžovatelce částečný invalidní důchod. Posudková komise MPSV v Hradci Králové v posudku vypracovaném pro účely soudního řízení konstatovala, že stěžovatelka k datu vydání napadeného rozhodnutí žalované nebyla plně invalidní, ani částečně invalidní. Rozhodující příčinou stěžovatelova dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu byl posudkovou komisí stanoven stav po subarachnoidálním krvácení, stav po zaklípování aneurysmatu na M1 vlevo s drobnou centrální symptomatologií z levé hemisféry, který je dlouhodobě příznivě stabilizován. Posudková komise MPSV v Hradci Králové jej posoudila podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb.; celkovou míru poklesu ohodnotila 15 %.

O věci Nejvyšší správní soud uvážil takto:

Stěžovatelka důvod podané kasační stížnosti výslovně podřadila § 103 odst. 1 písm. b) a d) s. ř. s. Podle § 103 odst. 1 písm. b) s. ř. s. lze kasační stížnost lze podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytykanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost lze podat z důvodu tvrzené nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Předně se tedy Nejvyšší správní soud zabýval existencí vady řízení před soudem, neboť tzv. jiná vada řízení před soudem, jež mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé, je vadou natolik závažnou, že se jí musí Nejvyšší správní soud zabývat i v případě, pokud by to stěžovatelka výslovně nenamítala – jde o vadu, k níž je soud podle § 109 odst. 3 s. ř. s. povinen přihlédnout z úřední povinnosti. Stěžovatelka v kasační stížnosti vytyká krajskému soudu, že vzal za podklad svého rozhodnutí posudkové zhodnocení posudkové komise MPSV v Hradci Králové, jež je v rozporu s lékařskými zprávami odborných lékařů a které nesprávně hodnotí zdravotní stav stěžovatelky jako stabilizovaný. Principiálně stěžovatelka namítá nedostatečně zjištěný skutkový stav, z něhož krajský soud vycházel při právním posouzení dané věci.

V projednávané věci jde o odnětí pobírané dávky důchodového pojištění podmíněné dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem a rozhodnutí soudu proto závisí především na odborném lékařském posouzení zdravotního stavu stěžovatelky. V přezkumném soudním řízení ve věcech důchodového pojištění posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost fyzických osob posudková komise MPSV, která je oprávněna nejen k celkovému přezkoumání zdravotního stavu a dochované pracovní schopnosti fyzické osoby, ale též k posouzení schopnosti soustavné výdělečné činnosti a k zaujetí posudkových závěrů o plné invaliditě, částečné invaliditě, jejím vzniku, trvání a zániku. Posudek této posudkové komise, pokud splňuje požadavek úplnosti a přesvědčivosti posudku, je zpravidla v přezkumném soudním řízení rozhodujícím důkazem. V případě, kdy dochází k odnímání pobírané dávky důchodového pojištění, je posudková komise povinna přesvědčivě odůvodnit, co se při porovnání s obdobím, kdy byla odnímaná dávka přiznána, ve zdravotním stavu pojištěnce přesně změnilo, jinak řečeno určit a objasnit důvod či příčinu zániku nebo snížení stupně invalidity. Posudková komise MPSV ČR je v takovém případě povinna přesvědčivě odůvodnit, v čem spočívá zlepšení zdravotního stavu nebo stabilizace zdravotního stavu pojištěnce při porovnání s obdobím, kdy odnímaná dávka byla přiznána, případně zda odnímaná dávka nebyla přiznána na základě posudkového omylu. Podle konstantní soudní praxe jsou uznávány tři okruhy příčin, jež mohou vést k přesvědčivému odůvodnění zániku nebo snížení stupně dříve uznané invalidity. Jedná se o posudkově významné zlepšení zdravotního stavu, stabilizaci zdravotního stavu spojenou s adaptací např. na pouhrazovou situaci a tím i s obnovením výdělečné schopnosti ve stanoveném rozsahu, a dřívější posudkové nadhodnocení zdravotního stavu tzv. posudkový omyl (srov. rozsudek Nejvyššího správní soudu ze dne 29. 7. 2003, č. j. 4 Ads 19/2003 – 48, www.nssoud.cz). Pro přesvědčivost posudkových závěrů je nezbytné, aby v posudku uváděný důvod zániku nebo snížení stupně invalidity byl zcela konkrétně a jednoznačně vysvětlen, neboť jen tak může soud získat potřebný skutkový základ pro správné právní posouzení věci. V této souvislosti nutno zdůraznit, že případné chybějící či nepřesně formulované náležitosti posudku,

jenž způsobují jeho nepřesvědčivost či neúplnost, nemůže soud nahradit vlastní úvahou, jelikož pro to nemá potřebné medicínské znalosti na rozdíl od posudkové komise MPSV.

Jak bylo již uvedeno výše, stěžovatelka byla poprvé uznána částečně invalidní na základě stavu po subarachnoideálním krvácení z aneurysmatu a operačním zaklípování, pro nějž není schopna plné pracovní zátěže, přičemž tento stav byl hodnocen podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., tedy jako středně těžká porucha, a míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatelky byla v rámci rozpětí 25 – 50 % ohodnocena 40 %. Totéž bylo konstatováno při první kontrolní prohlídce. Při druhé kontrolní prohlídce lékařkou OSSZ a následně posudkovou komisí MPSV v Hradci Králové byl stav stěžovatelky shodně hodnocen podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. a) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., tedy jako lehká porucha, a míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatelky byla v rámci rozpětí 5 – 15 % ohodnocena 15 %. Z posudku posudkové komise MPSV pak plyne, že k zániku invalidity stěžovatelky vedla dlouhodobá příznivá stabilizace jejího zdravotního stavu.

Posudková komise MPSV nezdůvodnila, v čem spatřuje stabilizaci (popř. zlepšení, či dřívější posudkové nadhodnocení onemocnění stěžovatelky) v porovnání s obdobím, kdy byla její částečná invalidita na základě tohoto zdravotního postižení uznána. Předmětný posudek se v důsledku toho nevypořádal s klíčovou otázkou odůvodnění zániku částečné invalidity stěžovatelky a nesplňuje tak požadavky soudní praxe na úplnost skutkových zjištění a přesvědčivost posudkových závěrů. V posudku není uveden ani náznak úvahy, na základě níž posudková komise dospěla k závěru o stabilizaci zdravotního stavu stěžovatelky, tj. tento závěr není opřen o žádné důvody (argumenty). Zcela absentuje zdůvodnění toho, proč postižení, které bylo podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. původně při přiznání částečného invalidního důchodu hodnoceno podle písm. b) jako středně těžká porucha, nyní posudková komise hodnotí podle písm. a) jako poruchu lehkou. Nedostatky posudku vystupují do popředí o to více, že se posudková komise nijak nevymezila vůči lékařským zprávám, které stěžovatelka přiložila k žalobě a které závěru o příznivé stabilizaci jejího zdravotního stavu vůbec nespovídají (k tomu zdejší soud připomíná, že obecně je dlouhodobá příznivá stabilizace zdravotního stavu spojena s adaptací člověka na situaci vyvolanou zdravotním postižením). Posudková komise nevysvětlila, v čem se tyto zprávy mylí a proč se se závěry v nich vyslovenými hodlala rozejít, resp. proč je pokládá za vyvrácené, zejména závěr, že nepříznivý zdravotní stav stěžovatelky je trvalý.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud – při plném vědomí, že v souzené věci je třeba vycházet ze skutkového stavu, který tu byl v době vydání rozhodnutí žalované – dodává, že i kdyby zcela odhlédl od toho, že závěr posudkové komise o dlouhodobé a příznivé stabilizaci zdravotního stavu stěžovatelky není vůbec zdůvodněn, je vyvrácen, resp. přinejmenším významně oslaben tím, že v řízení o nové žádosti stěžovatelky o přiznání invalidního důchodu v posudku ukončeném dne 18. 4. 2008 lékařka OSSZ konstatovala, že míra poklesu schopnosti soustavné výdělečné činnosti stěžovatelky podle kapitoly VI odd. A položky č. 9 písm. b) přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb. činí opět 40 %, a to proto, že po prodloužení pracovní doby po odnětí částečného invalidního důchodu došlo k zvýraznění obtíží, zejména prohloubení únavového syndromu. Přitom na to, že stěžovatelka plné pracovní zátěže není schopna, upozorňují již lékařské zprávy, které přiložila k žalobě, a stěžovatelčin praktický lékař opakovaně ve svých vyjádřeních pro kontrolní prohlídky OSSZ uváděl, že stěžovatelčin zdravotní stav (tj. stav, na jehož základě žalovaná přiznala dne 26. 11. 2001 stěžovatelce částečný invalidní důchod) lze považovat za trvalý.

Se zřetelem ke shora uvedenému je Nejvyšší správní soud toho názoru, že dosavadní posudek posudkové komise MPSV v Hradci Králové nemůže být zatím dostatečným podkladem pro posouzení zákonnosti napadeného správního rozhodnutí, neboť se zcela zjevně jedná o posudek neúplný a nepřesvědčivý.

Pokud tedy soud při posouzení věci z uvedeného posudku vycházel, rozhodoval na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Je tak na místě uzavřít, že soud zatížil řízení vadou, jenž mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí ve věci samé ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

Z výše uvedených důvodů proto Nejvyšší správní soud kasační stížností napadený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a současně vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu tak, že si vyžádá doplňkový posudek posudkové komise MPSV v Hradci Králové, v němž se komise, pokud setrvá na závěru o dlouhodobé příznivé stabilizaci zdravotního stavu stěžovatelky, vypořádá s otázkou hodnocení postižení stěžovatelky v porovnání s obdobím, kdy byla její částečná invalidita na základě tohoto zdravotního postižení uznána, a svůj závěr přesvědčivě a v úplnosti zdůvodní.

V novém rozhodnutí pak krajský soud rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti, včetně odměny ustanovené zástupkyní stěžovatelky.

Úplným závěrem Nejvyšší správní soud upozorňuje na naprosto nepřijatelný postup krajského soudu, který spolu s opisem posudku posudkové komise stěžovatelce zaslal k případnému podepsání formulář zpětvzetí žaloby, dokonce obsahující předtištěné jméno, příjmení a bydliště stěžovatelky i označení věci. Taková praxe dalece překračuje meze poučovací povinnosti o procesních právech a povinnostech, lze v ní spatřovat implicitní výzvu (či nátlak) k zpětvzetí žaloby a podlamuje důvěru v soudnictví jako instituci zaručující spravedlnost a vzbuzuje pochybnosti o nestrannosti soudu. Přitom takové pochybnosti u stěžovatelky skutečně nastaly – viz její vyjádření v posledním odstavci jejího podání na č. l. 20).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. září 2008

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu